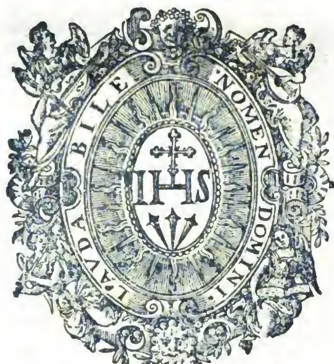
VITA
S. STVRMJ
PRIMI ABBA-
TIS FVLDENSIS.

NVNC PRIMVM EX LVCVLENTO MS. Codice Bambergensi in lucem edita.

CVRA STVDIOQVE REVERENDI PATRIS CHRISTOPHORI BROVVERI SOCIETATIS IESV PRESBYTERI.

MOGVNTIÆ,

Ex Typographia Ioannis Albini.

ANNO M. DC. XVI.

REVERENDISSIMO ET ILLVSTRISSIMO PRINCIPI AC DOMINO, D.

JOANNI GODEFRIDO, IMPERIALIS ECCLESIÆ BAMBERGENSIS PRAESVLI dignissimo.

CATHEDRALIS COLLEGII WIRCEBVRGENSIS AMPLISSIMO PRÆPOSITO

DOMINO *SVO* CLEMENTISSIMO.

BEATVM Sturmionem Ecclesiæ Fuldensis Archimandritam, & Conditorem, Saxonicæ gentis inter primos Apostolum, ornare, quo potuit stylo, erat animus, & luce donare publica. Simplicem ei cultum, & primæuum, quo sciebam delectari, quærebam: at perquisitis & excussis omnibus custodiæ librariæ latebris, dolebam Fuldensibus tantum subtractum melioris vitæ exemplum: & Conditoris ereptam sublatamue, iniuriâ, memoriam. Equidem consectatus extrema omnia, ad colorem & sanguinem non perueni: imitatus fateor, qui herbas exoticas, quas peregrini soli præsentare nequeunt, quam proximè possunt, coloribus exprimunt, & lineamentis adumbrant. Tu Reuerendissime & Illustrissime Antistes, quantus, quantus est,

tus eſt, ipſum Sturmionẽ, qualem ſe viuentem agnoſci eu peret, nobis, pulcrũ virtute, moribus elegantẽ, & perfectũ exhibuiſti. Vindicaſti eũ à tenebris; atq; vt ſuis, multiſq; præluceret alijs, non vni Bibliothecæ, ſed plurimis voluiſti dicari; vt eius immortalis anima, nõ in vno ſed diuerſis iã locis loquatur: qualẽ Eremitam ſibi fecerit S. Bonifacius: qualẽ amicum recuperauerit Pipinus: qualem Legatũ in Boios *ad Thaßilonem ducẽ, Carolus miſerit magnus: qualem deniq; Saxones Apoſtolũ, qualem Eccleſiæ ſuæ Cõditorem habuerit ditio Fuldenſis. Qui igitur olim ſpondebam fore, vt multo maxima ei haberetur gratia, quicunq; genuinam, & vt à maiorib. deſcripta, S. Sturmionis vitam vindicaret, quidni ego Præſuli & Sacerdoti Ornatißimo, & de ſua & cõmuni Eccleſia Catholica, imò de Societate noſtra indies præclarè merenti, publicitus iam grates gratiasq; dicam & habeam: qui nõ tam S. Sturmionis mutam vitam, q̃ viuam & loquentem ipſius imaginem, morib. referre ſtudeat. Quapropter, me, cũ bonis omnib. ſemp vota facere par eſt: vt Deus Opt. Max. hanc Celſit. T. mentem ſemp cõſeruare velit: qua pro vigilãtia muneris, & animi inſita magnitudine, ſalutem afferre & conſulere, nõ præſentib. tantum ſibiq; ſubditis, ſed poſteris etiam & abſentib. gratum facere, ipſisq; Cælitibus honores, & nouam quandam immortalitatem dare geſtiat. Ita, precor, & votorum vnà pignus hoc ſiſto, quandiu quidem extare poterit, æuiternum. Fuldæ. Anno gratiæ MDCXIV. XXIV. Auguſti.*

Celſitudini Veſtræ inter primos deditus
quam ſubiectiſſimè
Chriſtophorus Brovverus.

PRO-

PROLOGVS AEGIL ABBATIS DE VITA STVRMI PRIMI ABBATIS ET FVNDATORIS FVLDENSIS COENOBII.

ASsiduè & amore diuino accensam, & sancto indesinenter studio repletam, O Virgo Angildruth, semper agnoui. Idcirco petitionibus tuis parui. Poscebas enim, vt initia & vitam sancti ac venerabilis Abbatis Sturmi tibi exponerem; ac primordia monasterij sancti Saluatoris, quod ab eo fundatum atque constitutum est; quodque alio nomine appellatur Fulda; conscriberem: Causas quoque eiusdem Cœnobij conijcerem, & sincere narrarem. Feci secundum paruitatem ingenij mei, quod postulasti; & quemadmodum à viris satis fidelibus; immo vasis Christi; illius viri principia & conuersationem; & fundamina prædicti Monasterij agnoui, huic vt potui libello ingessi: nec non & earum rerum diuersitates, quas istius sæculi cursus indesinenter patitur, sicut ipsorum relatu, vel meo obtutu, expertus sum, similiter inserui. Nam & ego Ægil in discipulatu illius plus quam XX. annos conuersatus eram, & sub ipsius *Aegil discipulus S. Sturmionis 20 annis.*

Cœnobij disciplina ab infantia, vsque in hanc ætatem, nutritus & eruditus sum. Quapropter nonnulla eorum, quæ scripsi, vidisse me testatus sum. En habes, quod poscebas, putatiuum, nomini tuo dicatum, tibique tuendum derelictum. Tu inuidorum maledictis responde; tu me magis beniuolum, quam præsumptuosum, defende; tu me apud Christum verum sponsum tuum, sanctis orationibus tuis sustenta.

IN-

INCIPIT LIBER.

EMPORE quodam sanctus ac venerandus Archiepiscopus Bonifacius Noricam regionem ingressus, cum Sacerdotes & vniuersos Ecclesiæ ordines ad Catholicam imbueret fidem, cunctosque ibidem hæreticorum errores ab Ecclesijs repelleret; Christi populos quoque gentis illius, licet essent Christiani, ab antiquis tamen Paganorum contagiis, & peruersis dogmatibus, veracibus Christi doctrinis cohiberet, cæperunt ei certatim nobiles viri, in seruitium domini, nutriendas suas offerre subules. Tunc etiam puer Sturmi, precatu parentum, ab eo susceptus. qui Norica Prouincia exortus, nobilibus & Christianis parentibus generatus & nutritus fuit. Qui carnali quidem relicta cognatione, nostræ redẽptionis secutus * peregrinationis viam cum Episcopo pariter, à quo erat susceptus, flente vniuersa parentela, gratanter arripuit. Cumque pluribus Prouinciis peragratis, ad Friteslar Hessionum in regionem Sancti viri Cœnobium tandem peruenissent, nobilem puerum suo cuidam Presbytero, nomine Wigberto, sanctus commendauit Episcopus. Adhibitâ tunc omni diligentiâ, Presbyter sanctus puerum Sturmen ad Dei Omnipotentis seruitium instituere studuit. Psalmis tenaci memoriæ traditis, lectionibusque quamplurimis, perenni commemoratione, firmatis, sacram cœpit Christi puer Scripturam spiritali intelligere sensu; quatuor Euangeliorum Christi mysteria studiosissimè curauit addiscere; nouum quoque ac vetus Testamentũ, in quantum sufficiebat, lectionis assiduitate in cordis uithesaurum recondere curauit. *Erat* quippe, vt scriptum est, *meditatio eius in lege Domini die ac nocte*; profundus in sensu; sagax in cogitatione; prudens in sermone; pulcro aspectu; gressu composito, honestis moribus, vitâ immaculatâ. Caritate, humilitate, mansuetudine, alacritate, omnium in se traxit amorem. Post non longum temporis Presbyter, omnium voluntate, omniumq; consensu seruorũ Dei, ordinatus, cæpit mystica dicta Christi circumquaque, temporibus oportunis, populis instãter prædicare. Sacræ etiam virtutes, per diuina sancti Spiritus charismata fiebant ab eo plurimæ. Quoties per sancta orationum studia, in Dei nomine, immundorum Spirituum habitationem à peccatoribus Christianis expulit? Quoties per impositionem manus, per humilem oratio-

Fuld. antiq lib 3. cap 1.

S. Benifac. Noricam ebit.

Sturmi nobilis puer offertur à parentibus S Bonifacio

**Exemplũ*

S. VVigberto Friteslaria in disciplinam traditur.

B. Sturmio educatio.

Scripturarum studiũ

Psalm 1.

S Sturmis animæ corporisque dotes.

Presbyter factus.

Eius Prædicatio.

Miracula.

tionem, ab aduerſis valetudinibus ſanauit ægrotos? Quoties ſerpẽtinis infecta corda venenis, doctrina ſalutari ſubueniens, letale virus, quod peſtiferè latebat, medendo curauit? Diſcordes, pace rupta, ad concordiam caritatis redire ante ſolis occaſum imperauit; patientiam, animi manſuetudinem, Spiritus humilitatem, cordis longanimitatem; fidem, ſpem atque caritatem, omnes habere docuit.

Eremi deſiderio flagrat poſt triennium Prædicationis.

Cumque pene tribus annis ſic Presbyteratus ſui, prædicando ac baptizando, officium gereret in plebe, cæleſti illi inſpiratione cogitatio incidit, in cor; vt arctiori ſe vita, & Eremi ſqualore conſtringeret. Huius cogitationis iugem memoriam ſingulis momentis & horis gerebat in pectore, donec diuina admonitione inſtructus, viro Dei Bonifacio Archiepiſcopo, quod animo occultè conceperat, ſpiritali Magiſtro reuelauit.

Vocationis ſuæ conſilium S. Bonifacio aperit

S. Bonifacius probat fauetque.

Quo comperto, Vir ſanctus, à Deo hanc inſpirationem deſcendiſſe intellexit, gaudenſque, quod dominus illum per ſuam gratiam admonere dignatus eſt, tali ſtudio deuotiſſimus fautor gratanter extitit. Adiunctis ergo ei duobus comitibus, omnibusque diligenter inſtructis, oratione facta, & benedictione ſuper eos data, Pergite, ait Epiſcopus, in hanc ſolitudinem, quæ Bochonia nuncupatur, aptumque ſeruis Dei ad inhabitandum exquirite locum. Potens eſt enim Deus parare ſeruis ſuis locum in deſerto.

S. Sturmi eremum petit cum duobus ſociis.

Luc. 1.

** Herolfesfeld aut Hersfelt.*

Perrexere itaque illi tres ad heremum, ingreſſiq; ſolitudinis agreſtia loca, præter cælum ac terram, & ingentes arbores pene nihil cernentes, deuotè Chriſtum poſcebant, *vt pedes illorum in viam pacis dirigeret.* Die tertio peruenerunt ad locum, qui vſque hodie* Hersfelt dicitur. Viſis exploratiſque ibidem locis circumquaque poſitis, Chriſtum ſibi locum illum ad inhabitandum benedici popoſcerunt, atque in loco illo, vbi nunc Monaſterium ſitum eſt, parua * arborum corticibus tecta inſtruunt habitacula,

** ex.*

S. Sturmis prima manſio vbi nũc Hersfeldenſis Abbatia

S. Bonifacius ſuper hac manſione conſultus eam diſſuadet.

S. Sturmis cum S. Bonifacio familiaritas.

manſeruntque illic tempus non modicum, ſacris ieiunijs & vigilijs, atque orationibus Deo ſeruientes. Poſt aliquantum vero temporis ſancto ſtudio repletus Sturmi, egreſſus de heremo ad ſanctum Archiepiſcopum Bonifacium perrexit; eique & loci poſitionem, & terræ qualitatem, & aquæ decurſum, & fontes & valles, & omnia, quæ ad locum pertinebant, per ordinem expoſuit. Quod vir ſanctus Bonifacius Archiepiſcopus diligenter audiens, & prudenter ſecum pertractans, Heremitam ſuum omni caritatis affectu ſuſcepit, ſecumque habitare aliquantiſper imperauit. Poſt colloquium autem dulce, quod habuit cum magiſtro, & vberes ſacrarum ſcripturarum conſolationes, Epiſcopus taliter locutus eſt. Locum quidem, quem repertum habetis, habitare vos propter vicinam barbaricæ gentis pertimeſco. Sunt enim, vt noſti, illic in proximo feroces

ces Saxones. Quapropter vobis remotiorem, & inferiorem in solitudine requirite habitationem, quam sine periculo vestri colere queatis. Tunc vir beatus Sturmi cognitis omnibus, quæ ei fuerant à beato imperata, sacris eius doctrinis imbutus, animoque confortatus, de inquisitione loci sollicitus, ad heremum alacriter perrexit. Qui cum ad suos peruenisset socios, in prædictis eos reperit habitaculis suum anxiè præstolari aduentum. Quos cum vidisset, ab Episcopo verbis pacificis illos salutauit, eosque multum, & de aduentu suo, & de Episcopi narratione consolatus est. Cumque per ordinem eis verba sancti exposuisset Episcopi, assumptis secum duobus fratribus, ascenderunt nauem superiora petentes loca per alueum Fuldæ fluminis nauigio pergere cæperunt, lustrantes vbique loca, ad omnium torrentium vel fontium ora. Nauim egressi perambulantes circumquaque & considerantes terram, montes, colles, superiora & inferiora, explorantes, vbi Dominus seruis suis in solitudine ad inhabitandum aptum demonstraret locum. Tertio demum die, ad locum peruenerunt, vbi flumen, quod dicitur Ludera, intrat in Fuldam. Inde reuersa naue, cæperunt ad propriam remeare Cellam, nihil tale reperientes, quod eorum placuisset obtutibus, præter, quod paulisper demorati sunt in loco, qui dicitur * Rohenbah, vbi eis visum fuerat posse seruos Dei vtcunque esse: non tamen per omnia æstimantes venerando Episcopo placuisse. Qui, cum per eiusdem fluminis alueum, renauigarent, post non longum tempus, ad sua paupercula peruenerunt habitacula; tum Christum ibi omni tempore deprecantes, vt eis desideratam ostenderet heremi habitationem, vbi secundū præceptum beati Bonifacij Episcopi possent iugiter domino securi deseruire Sic in Domini seruitute, die noctuque * ieiunijs, vigilijs & orationibus perseuerantes, Domini Dei sui memoriam non amittebant; dicentes in corde suo, *Prouidebam Dominum in conspectu meo semper, quoniam à dextris est mihi, ne commouear.* Laus quoque Christi continua in ore pariter & corde ipsorum resonabat; implentes illud Psalmigraphi *Benedicam Domino in omni tempore, semper laus eius in ore meo.* Tunc sanctus Episcopus Bonifacius memor Eremitæ sui Sturmi, quodq; de inquisitione loci habuisset peractum admirans, nuntium misit, qui illū rogaret concitè ad se venire. Quo dum properè nuntius venisset, reperit eum in supra memoratis insistere habitaculis. Cui honorificè salutato, venerādus, ait, Pater noster Episcopus multum te videre desiderans, rogauit vt ad eum, si nō graueris, venias. habet enim necesse multa tecum conferre. Auditis itaque eius sermonib. vir studiosus Sturmi, humile responsum reddidit, dicens:

Eius ad Solitarios suos reditus.

Naudli & pedestri itinere perlustrat Buchonia solitudinem.

Ludera amnis Fuldam intrat.

** Rodenbach*

Fuldæ nauigatio.

** in*

S. Sturmis vita solitaria.

Psal. 15.

Psal. 33.

S. Bonifacius B. Sturmin ad se euocat.

cens: Christo Deo gratias ago, quod meæ paruitatis memor tantus Pontifex, ad me in hanc solitudinem suum nuntium destinare dignatus est.

S. Sturmij hospitalitas.

Vocatisque ad se fratribus præcepit aduenienti nuntio caritatis officium impendere. Qui diligenter eius pręceptum implentes, ei mensam posuerunt, cibos quos habuerũt offerentes. Quo refecto, fratres ei abeundi licentiam poposcerunt. Tunc, vocato ad se, vir Dei, nuntio, gratias ei fatigationis suæ referens, dixit: Sanctum Bonifacium Pontificem, à nobis seruis suis pacificis salutato sermonibus, eique dicito, quod post te quantocyus potero properabo: benedixitque illum, & abire permisit. Sequenti verò die, petitâ à fratribus benedictione, vir Dei

S. Sturmi Bonifaciũ accedit Frideslariæ.

Sturmi statim profectus est, arreptoq; itinere ad Selehcim, vbi sanctum comperit Episcopum, properauit. Die autem secundo quo ꝓfectus est, ad Episcopum ambulando peruenit, & in loco eum superius dicto Frideslar inuenit. Cumq; indicatũ sancto fuisset Episcopo, Heremitam suum Sturmen affuisse, statim illum præcepit ad se

Congressus Schema.

duci. Cumq; adductus fuisset ante eũ, ad terram se humiliter ꝓstrauit, & salutato Pontifice, se benedici poscebat. Cui benedicto & resalutato, ad se accedere eum iussit, & osculato eo, iuxta se sedere præcepit; & cum omni caritatis affectu in aduentu illius lætatus est; rogauitq; eum, vt aliquantulum, propter eius amorẽ & pręsentiam, sibi à constituto ieiunio indulgeret Quod vir Dei cum magna agens discretione, propter reuerentiam summi sacerdotis & Magistri, assensit. Totum sanctum, inquit, credo, quod à vobis mihi fuerit im-

Refectionis & Colloquij.

peratum. Mensa posita in præsentia Episcopi fuit; susceptis coram eo cibis, quos ille præcepit honestè comedere. Cui refecto, ferculoq; leuato, surgens Episcopus adduxit secum in secretiorem locum Solitarium suum, vbi diutissimè de spiritalibus tractauere rebus, & de conuersatione multum disputauere. Erat quippe Pontifex sanctus nimium animo intentus, quod posteà claruit, monachicam in solitudine instituere conuersationem. Vnde etiam tunc inter cetera colloquia percontatus est, quod de exploratione lo-

Nauigatio Sturmij aduerso flumine.

ci habuisset actum. Cui adueniens anachorita Sturmi respõdit. Nauigauimus, inquit, sursum per alueũ fluminis Fuldæ; per plures dies nihil tale reperimus, quod vobis laudare præsumamus. Intellexit sanctus Episcopus prædestinatum adeo locum needum fuisse reuelatum;* prophetica voce locutus est ei, dicẽs: Locus quidem in illa

** quare.*
S. Bonifacij vaticiniũ de arca Fuldensis Monasterij
** ostendet.*

solitudine à Deo paratus, quem quãdo vult Christus seruis suis* ostenderet. Quapropter noli de inquirendo cessare, sciens & credẽs, quod eum absq; dubio ibi reperies. Sic eum certum de loci inuentione factum, & ad monasticæ vitæ amorem incitatum, & de spiritali

contra

contra Zabulum certamine multum imbutum, ad dilectam remeare permisit heremum. Qui cum suã peruenisset ad Cellam, quæ in loco superius iam comprehenso Hersfelt fuerat constructa, salutatis fratribus, quos ibidem reperit, præceptum ac promissum sancti exposuit Episcopi. Cumq; parumper penes ipsos fessus respirasset, strauit asinum suum, sumptoq; viatico, solus profectus est, iter suum Christo, *qui est via, veritas & vita*, cõmendans, solus omnino sedens super asinum, per vastissima deserti loca pergere cæpit. Túc auidus locorum explorator, vbiq; sagaci obtutu montuosa atq; plana perlustrans loca, montes quoq; & colles, vallesq; aspiciés, fontes & torrentes, atq; fluuios considerans, pergebat. Psalmos vero in ore retinens, Deum gemitibus, animo ad cęlum leuato, orabat; ibi tantummodo quiescens, vbi eum nox cõpulit habitare; & tunc, quando alicubi noctabat, cum ferro, quod manu gestabat, sepem cædẽdo ligno in gyro composuit, ad tutamen animalis sui, ne feræ, quarum perplura ibi multitudo erat, illud deuorarent. Ipse autem in Dei nomine signo Crucis Christi fronti impresso, securus quiescebat. Sic vir sanctus armis spiritualibus perornatus, lorica iustitiæ totum corpus induens, scuto fidei pectus muniens, caput galea salutis protegens, gladio verbi Dei accinctus, ad certamen contra Diabolum processit. Tunc quadam die, dum pergeret, peruenit ad viã, quæ ad Thuringorum regionem, mercandi causa ad Magontiam pergentes ducit, vbi platea illa super flumen Fuldam vadit; ibi magnam Sclauorum multitudinem reperit, eiusdem fluminis alueo ---- lauandis corporibus se immersisse. Quorum nuda corpora animal, cui præsidebat, pertimescens, tremere cæpit, & ipse vir Dei eorum fætorem exhorruit. Qui more gentilium, seruum Domini subsannabant, & cum eum lędere voluissent, diuinâ potentiâ compressi, & prohibiti sunt. Vnus autem ex illis, qui erat ipsorum interpres, interrogauit eum, quo tenderet. Respondit, in superiorem partem heremi se fore iturum. Sicque vir Dei, per horrendum solus pergens desertum, præter bestias, quarum in eo fuit abundantia, & auium volatum, & ingentes arbores, & præter agrestia solitudinis loca, nihil cernens, tandem quarto die prætergrediens locum, vbi Monasterium situm est, superiora petens, vbi flumen, quod dicitur Gysilaha, Fuldæ alueo se immiscet; deinde paulo superius progressus, vbi semita fuit, quæ antiquo vocabulo * Ortessueca dicebatur, post occasum solis peruenit; ibique se & asinum suum munire, propter nocturnos incursus satagens. Cum autem ibidem se nocturnis castris munire curaret, audit procul sonitum aquæ; quod vtrum feræ, an homo fecisset, ignorabat.

Cella S. Sturmii in Hersfeld.

S. Sturmii iterata peruestigatio mansionis

Ioan. 14.

Nocturna mansio sancti Heremitæ.

Thuringorum via militaris per Buchoniam Maguntiam versus.

Buchonia vastitas & solitudo.

Gysilaha fiume

** Ortesvega.*

Stans silenter, intentis auribus auscultabat; audit iterum sonitum aquæ. Tunc, quia vir Dei clamare noluit, cauam ferro, quod manu ferebat, pulsauit arborem, intelligens hominem esse, nutu Dei. Ille verò, cum audisset sonitum pulsantis, illuc properans proclamauit. Qui cum appropinquasset, videntes alterutrum mutuo se salutauerunt.

Ex VVedereiba S. Sturmi peritus ductor obuenit.

Cumque eum homo Dei interrogasset, vnde veniret, respondit, se de Wedereiba venire, domini sui Orcis equum in manu ducere. Collocantes itaque se ibidem, pariter nocte illa mãserunt. Erat quippe ille homo locorum in solitudine peritissimus. Cumq; illi vir domini, quod animo gestabat, & quid gereret reuelasset, cœpit ei locorum nomina indicare, & torrentum & fontium fluenta denuntiare.

Ahloh vel Aichloch. Querciloces.

Grapfelt.

Qui cum tunc in illo fuissent loco, qui antiquo vocabulo Ahloh nuncupatur, mane surgentes inde, alterutrum se inuicem benedixerunt, & statim vir sæcularis ad Grapfelt, per viam suam, pergere cœpit. Seruus autem Domini statim inde reuersus, Domino Christo iter suum, & spem omnem commendans, per desertum, more suo, pergere cœpit solus. Qui cum Ailoha gradiebatur, & ei illic terra displiceret, venit ad torrentem, qui vsque hodie

Grezibach

Grezibach dicitur; visisque illic loci positionibus & terræ qualitatibus, paulisper remoratus est. Inde regressus pusillum, ad benedictum, & à Domino iam dudum præparatum peruenit locum, vbi

Monasterij sancti Fuld area à Sturmione inuenta caelesti instinctu Fuld Antiq lib 3 c 2

nunc sanctum situm est Monasterium. Quo cum peruenisset, statim sanctus vir Sturmi, immenso repletus gaudio, alacer & exultãs ibat. Intellexit enim per merita & orationes sancti Episcopi Bonifacij talem sibi locum esse à Domino reuelatum. Tunc circumquaque iens per singula, quæ aspiciebat, Domino gratias referebat. Quanto longius & latius gradiebatur, tanto amplius gratulabatur. Cumque ibi, loci pulchritudine delectatus, non modicum diei spatium gyrando & explorando exegisset, benedicto loco, & diligenter signato, gaudens inde profectus est. Igitur vir Dei secundo ad

Redit Hersfeldiam.

Hersfelt perueniens, socios ibi suos sanctis insistere precibus reperiebat, loci repertionem quibus referens, eos illuc profecturos secum properare imperauit.

Proficiscitur ad S. Bonifaciũ

Subitò ipse petita à fratribus oratione, ad Seleheim petiturus Episcopum, profectus est. Ad quem cum ambulando post dies paucos peruenisset, atque ab eo benignè esset susceptus, repertum ei locum laudando referre cœpit.

Locum repertũ annunciat, & Monastica ordinem discit à S. Bonifacio.

Æstimo, ait, dilectum tibi locum nunc esse repertum. Cumque ei loci illius statum, & qualitatem terræ, & aquæ decursum, quæ vsque hodie Monasterio sufficiunt, reuelasset, satis alacrem reddit Episcopum; pariterque gratulantes & Domino gratias referentes, suaue colloquium inter se, de vita & conuersatione Monachorum, diutissimè habu-

habuerunt. Post dulces sermones sanctus Episcopus, retento parumper penes se Solitario suo, diligenter eum sanctis instruere curauit sermonibus, & sacris Scripturæ sententijs, ad Monasticæ vitæ amorem incitare. Sic enim vberiore doctrinarum fonte irrigatum, & plurimis sanctæ Scripturæ admonitionibus confortatum, ad heremum heremitam suum Sturmen abire sanctus permisit Episcopus. Ipse verò ob confirmationem reperti in heremo loci, ad Palatium Regis profectus est. Sturmi autem postquam ad suos peruenit in solitudinem socios, & se ad locum, quem repererat, cũ fratribus voluisset conferre, & non iam tunc, ex quo in heremo habitare cœperat, anno ab Hersfelt regressus est: inuidus omnium bonarum rerum Diabolus pertimescens seruorum Dei in solitudine conuersationem, malorum hominum mentes instigabat, vt sanctum seruis Christi contradicerent locum. Sancti verò serui Dei, cum prauorum hominum obstinationes, imò Zabuli aduersitates, ferre necdum possent, diuerterunt inde, & secesserunt in locum, qui dicitur Chrihlari. Sanctus quoque Bonifacius Episcopus, vt præfatus sum, ad Karlmannum Francorum regem perrexit, & humiliter sapienterque ad eum locutus est. Ad perpetuam, inquit, remunerationem vestram cogito, si Deus Omnipotens voluerit, & vestrum affuerit auxilium, in Orientali regno vestro, Monachorum vitam instituere, & Monasterium fundare, quod præteritis temporibus ante nos nemo inchoauit. Vnde nunc vestrum in hoc pium poscimus adminiculum, quatenus vobis immarcessibile munus coram altissimo rege Christo in futuro & infinito maneat regno. Habemus enim in solitudine, quæ Bochonia nuncupatur, iuxta fluuium, qui dicitur Fulda, locum aptum seruis Dei inhabitandum repertum, qui ad vestram pertinet ditionem. Nunc vestram pietatem poscimus, vt nobis locus ille donetur, quatenus meo, per vestram defensionem, Christo seruire queamus. Quo audito Rex, nutu Dei gauisus est, & congregans omnes principes Palatij sui, petitionem Episcopi collaudans indicauit, atq; coram eis Episcopo sancto locum, quem postulauerat, tradidit, dicens. Locus quidem, quem petitis, & qui, vt asseris, Eihloha * nuncupatur, in ripa fluminis Fuldæ, quodque in hac die proprium ibi videor habere, totum & integrum de iure meo, in ius Domini trado, ita vt ab illo loco vndique in circuitu, ab Oriente scilicet & ab Occidente, à Septentrione & Meridie, Marcha, per quatuor millia passuum tendatur. Porrò Rex iussit chartam suæ traditionis scribi, quam ipse propria manu firmauit. Et misit nuntios suos, vt congregarent omnes viros nobiles, qui in regione

S. Bonifacius ad Carolomannũ it impetrandi loci caussa.

S. Sturmioni in occupatione sedis inuenta contradicitur.

Chrichlari

S. Bonifacij ad Carolomannum oratio.

Bochonia solitudo.

Carolomãni & Principum Palatij assensus Donationis.

** Aichloha.*

Virorum nobiliũ in Grapfeldia assensus.

Grapfelt commoraſſent, vt eos Regis ſermonibus rogaſſent, vt omnis, quicunque in loco illo aliquid proprium videretur habere, quemadmodum fecit Rex, ita & ipſi tradendo facerent. Cumque ad condictum diem omnes fuiſſent congregati, aduenientes Regis nuncij, Omnes vos, inquiunt, Rex ſuis ſalutare præcepit ſermonibus, poſcebatque & imperabat, vt omnis, qui aliquid proprietatis viſus fuiſſet habere in loco, qui dicitur Eihloha, ſeruis Dei inhabitandum totum traderet. Qui cum hoc audiſſent, nutu Dei ſtatim cum omni diligentia, quidquid ibidem habere potuerunt, viro Dei Sturmi totum tradiderunt.

S. Sturmioni traditur regio condendi Monaſterij.

** Chrichlar*

Anno DCCXLIV inchoatur Fuldenſe Monaſterium.

Igitur hac traditione vndique firmata, & loco illo de iure hominum in ius Domini tradito, beatus Sturmi in Dıyhlar * perrexit ad Fratres. Inde non poſt multos dies ſurgens, aſſumptis Fratribus ſecum ſeptem, commigrauit ad locum, vt nunc Sanctum ſitum eſt Monaſteriũ, & Anno Incarnationis Chriſti ſeptingenteſimo quadrageſimo quarto, regnantibus in hac gente Francorum duobus Fratribus, Karlmanno atq; Pyppino, indictione XII. menſe primo, duodecimo die Menſis eiuſdem, ſanctum & à Deo dudum prædeſtinatum ingreſſus eſt locum. Dominum Chriſtum illum ſemper tueri, & ſua inuicta potẽtia defendi, implorabãt, ſanctis Domino pſalmodijs, & ieiunijs, vigilijſque & orationibus, die noctuque famulantes, ſiluas cædere, & locum mundare proprio labore, in quantum præualuerunt, ſtudebant.

S. Bonifacij acceſſus ad nouum Monaſterium.

Expletis autem duobus Menſibus, venerandus ad eos Archiepiſcopus Bonifacius, cõgregata hominum multitudine perrexit, conſpectis cunctis loci illius commodis, & vtilitatibus immenſis exploratis, in ſpiritu ſancto exultabat, grates Chriſto referens & laudes, quod ſeruis ſuis talem in heremo tribuere dignatus eſt habitationem.

Habitatio in monte Epiſcopi. Syluæ & arborum cædes & repurgatio.

** Raſe, Germanis Ceſpes.*

S. Bonifacij iteratus acceſſus, & inſtitutio Monachor. Fuldã nõmendat Monaſterio

Hominibus verò, qui cum eo venerunt in locum, vbi ei, & ſeruis Dei pariter cum eo viſum eſt, Eccleſiam ponere, & frutecta quæq; cædere imperauit. Ipſe ſe in montem, qui vſque hodie Mons Epiſcopi appellatur, contulit; vbi iugiter Dominum orabat, & ibi ſacris libris ſcrutando inſudabat, & propter hoc Monti vocabulum indidit. Poſt vnius ſeptimanæ impletionem, dirutis innumeris ſiluis & arboribus, & raſe * ad calcem faciendam cõpoſita, Epiſcopus benedictis Fratribus, & loco Domino cõmendato, cum operarijs, cum quibus venerat, inde migrauit. Altero autem anno ſanctus Epiſcopus iterum illuc properans, ad nouellum Cœnobium peruenit ſuum; quod iam tunc, propter meatũ fluminis, Fulda vocari inchoauerat; viſis Fratribus, ſalutatiſq;, penes ipſos, cõplures expleuit dies; in quibus nouellos Monachos ſuos inſtruere curauit, & mo-

& monasticæ Regulæ disciplinas, secundum sanctæ Scripturæ traditionē, statuere apud ipsos nō cessabat. Qui, cum Fratribus sacras exposuisset Scripturas, & quod nusquam vinum Monachorum legeret esse, consensu omnium decretum est, vt apud illos nulla potio fortis, quā inebriari possit, sed tenuis ceruisia biberetur. Quod post plures annos crescente familia, propter ægrotos & imbecilles, tempore Pyppini Regis, synodali decreto, immutatum est; aliqui tantum ex Fratribus, vsque ad finem vitæ suæ, se à vino & ceteris fortibus potionibus abstinuerunt. Post non multum secretè habito cum Sturmi colloquio, quo eum, qualiter præesse ceteris deberet, docuit, & post vberrima documenta & monita, quibus Fratres, qualiter obedire & subesse deberent, imbuit, salutatis ipsis, Christoque eis commendatis, inde profectus est. Sic vero solebat sæpe illos visitare ipse; & per singulos annos, quantis vicibus licuit propter Episcopalem curam, quam plurimam habebat in populo, venire & morari apud locum illum, & propriis manibus operari studebat, & sæpe in dilecto sibi monte, superius dicto, mysticas scrutando Scripturas, & Christum familiariter orando, insidebat. Porrò, cum Fratres Regulam sancti Patris Benedicti inhianter obseruare desiderassent, & ad monasticæ disciplinæ normam sua corpora mentesque toto animo inclinassent, consilium vtile inierunt, quatenus aliqui ex ipsis ad magna alicubi mitterentur Monasteria, vt Fratrum ibi concordiam & conuersationem regularem perfectè discerent. Quod cum sancto fuisset indicatum Episcopo, prudens illorum collaudauit consilium; & hanc legationem studioso Sturmi iniunxit. Qui, præparatis itineris necessarijs, assumptis secum duobus Fratribus, quarto ad locum prædictum ingressionis anno, Romam profectus est; atque in illa terra, cunctis Monasterijs lustratis, & omnium mores ibi Fratrum consistentium, traditionesque Monasteriorum ad plenum discens, integrum annum apud illa Monasteria perseuerans, secundo inde anno, repletus quibus viderat virtutibus, regressus est. Cum ad hanc, Domino opitulante, terram perueniret, correptus morbo apud Chitzzinga Monasterium, hebdomadas quatuor ægrotauit. Tunc ex infirmitate conualuit, & ad Episcopum Bonifacium, qui tunc forte in Turingia fuit, perrexit. Quo viso nimium Episcopus gauisus, & Domino aduentus sui gratias referens, multum ab illo de regionibus, quibus venerat, percontatus est. Et dum eum prudenter mores gentis illius, & disciplinas Monachorū referre agnouit: Vade, inquit, & nouellum Monasterium Fuldam, ad instar morū Mo-

Vini potu se abdicant Ceruisiam sanciunt.

Moderatio decreti.

S Bonifacius crebro Fuldam inspicere solitus.

S.Benedicti Regula delecta.

Antiq.Fuld lib 3 c 3

Ad hanc discendam Sturmi in Italiam mittitur Monasteria multa perlustrat.

Morbo in Franconiæ decumbit. Chitzzinga hodie Kitzingen S Bonifacio se in Thuringia sistit.

Monachorum, quorum ibi vitam contemplatus es, quantum quiueris, instituas. Statim vir beatus Sturmi, petita ab Episcopo oratione, perrexit ad heremum; gratusque suis ad videndum fratribus, die quarto aduenit, quibus ea, quæ in Italiæ partibus, & Tusciæ prouinciæ monasterijs à sanctis Patribus didicerat, & verbis prudentibus prompsit, & exemplis in semetipso monstrauit. In omni enim disciplina, quam fratribus posuit, prius semetipsum exercere curauit, ne forte quispiam de illo dicere potuisset: Cur hæc, quæ doces, ipse non facis? Desiderium tunc ingens inerat fratribus, ad omnia, quæ eis dicta vel ostensa fuerant sanctorum exemplis, semetipsos toto adnisu aptare, & Regulam sancti Benedicti, quam se implesse promiserant, ad omnia obseruabant. Annos sic plurimos in sanctis moribus, degentes, Monasterium aduentatione multorum crescebat. quoniam multi ad seruiendum Domino se ibi, & suas possessiones tradiderunt. Crescente ita familia Christi, & loco multiplicari inchoante, fama illius bona in vniuersas prouincias diffunditur, & rumor eximius per longè posita monasteria ad omnium sanctorum fratrum peruenerat aures. Cumque plurima illic monachorum congregatio, sub sanctæ regulæ disciplina, districtam duceret vitam, sanctus eos visitare Episcopus per plura studuit tempora, miseritusque illorum paupertati, aliquas ei villulas, ad exquirenda cibi necessaria, tribuit. Anno decimo postquam ad Sanctum commigrauit locum, sanctus Archiepiscopus Bonifacius, inito cum rege, & ceteris Christianis, consilio, ad vlteriora Frisonum loca, paganico ritu dedita, ingressus est; ingentemque ibi multitudinem hominum Domino, docendo & baptizando acquisiuit. Inde post * multum temporis migrans, sospes ad suas in Germaniam peruenit ecclesias. Sequenti vero anno iterum ad aquosa Fresonum peruenerat arua, cæptum opus prædicationis implere desiderans. Quo cum peruenisset, & die quadam ad suam doctrinam populum conuocasset, venerunt vnusquisque de loco suo, non quasi humiliter ad verbum Domini audiendum, sed Spiritu maligno inflati, cum infestis armis, ad sacra sermonis Domini festa proruunt; & sanctum Christi Antistitem ferro trucidarunt, omnemque eius comitatum gladijs necauerunt. Episcopo verò, & ceteris quampluribus cum eo martyrio coronatis, ex superiore Fresonia ad Trech scilicet, cænobio fideles venientes fratres, rapuerunt corpora sanctorum martyrum, & ibi in sepulcris alia posuerunt, alia vero assumentes secum, sancti videlicet Bonifacij Episcopi, & Sanctorum, qui cum eo pariter passi sunt Presbyterorum & Diaconorum; & vnius Episcopi nomine Eoban, cuius

Fuldensibus Monachis exempla & præcepta bene viuendi tradit.

Obseruatio Regulæ.

Monasterij Fuldensis incrementa.

S Bonifacij in Frisiam sancta expeditio.

* *non Martyriũ.*

Martyrum corpora à Traiectensi clero exportata ex Frisia.

cuius corpus aſſumentes, caput eius ab hoſtibus abſciſſum reperire non poterant. Quo cum peruenerunt, ſancti Epiſcopi Bonifacij in minore, quæ eis vicinior erat, eccleſia, cum grabato, quo à naui ferebatur, ſtatuerunt; cetera martyrum corpora ſepulturæ tradiderunt.

S. Eobani Epiſcopi corpus.
S. Bonifacij corpus.

Tunc omnes loci illius habitatores concilium grande inierunt, quatenus penes eos in loco illo ſancti martyris Bonifacij corpus deinceps omni tempore quieſceret, magnum vtpote adminiculum ſibi fore, ſi tanti Martyris protectio tueretur. Ieiunijs & orationibus indictis, vt ſanctus martyr apud eos ſibi manere dignaretur, Dominum orabant, & locum ei ad quieſcendum honorificè in Baſilica maiore præparabant.

Vltraiectẽſium conſilium de retinendo apud ſe corpore S. Bonifacij.

Sanctus verò martyr ad locum in ſolitudine, quem ipſe ſibi nutu Dei eligebat, corpus ſuũ deferri voluit, quod ſtatim claruit. Quod dum vellent ad alteram portare Eccleſiam, & ibi in ſarcophago ponere, accedentes manus ſuas in feretrum miſerunt, nec leuare potuerunt. Multo plures alij ſe adiungentes, nec ſic quidẽ feretrum, in quo ſanctũ cadauer iacebat, mouere quiuerunt.

S. Bonifacij corpus fit immobile.

Intellexerunt ergò eius non eſſe voluntatẽ, vt in eodem loco maneret: ſed eum ad Mogontiam ciuitatẽ debere deferri, ꝓnuntiabant. Protinus grabatum absq; vlla difficultate leuantes, ad flumenq; portantes, & puppi imponentes, per Rheni alueũ nauim trahere, & ſuperiora petere cæperunt.

Mogõtiam transfertur.

Quo audito Sturmi, de Fulda cænobio, in heremo cõſtituto, cum feſtinatione obuiam venire curauit, & cũ eis pariter perrexit, donec ꝓſpero & leui tranſitu ad Mogontiã vrbem peruenerunt.

S. Sturmi obuiam it translationi.

Sacerdotes ſtatim, & omnis clerus vrbis illius, accedẽtes, ſancti Martyris corpus aſſumentes, in Baſilicam ſuam cũ honore poſuerũt. Vniuerſi tunc ſacerdotes & clerici, & populus omnis, conſona pariter voce dicebant: Fas non eſſe, vt ſancti Dei martyres aliũ deferantur in locum; ſed vbi Epiſcopalem ſedem viuens habuit, ibi etiã oportere eum corpore quieſcere.

Mogontinenſis ſacerdos & clerus ſibi depoſcit Martyris pignus.

Inſuper etiã de Palatio à rege nuntius venit, qui dicit regem imperaſſe, vt ſancti martyris corpus in ciuitate eadem, ſi ipſius eſſet voluntas, poneretur.

Rex eis fauet.

Sturmi verò, & qui cum eo de Heremo conuenerunt, conſtanter dixerũt, quod ſanctus Epiſcopus plerunque apud eos manens, & locum eis, vbi corpus ſuum poſuiſſent, demonſtrarit, & quod abſque dubio ibi in ſolitudine voluiſſet corpore quieſcere.

Sturmi pugnat pro Fuldenſi monaſterio.

Interea verò, dum in hunc modum contenderent, & Lullus Epiſcopus ciuitatis illius omnimodis voluiſſet prohibere, ne beati Martyris corpus ad ſolitudinem perueniret, nocte per viſionem cuidam Diacono * ſanctus aſtitit Epiſcopus, Cur me, inquiens, tardatis ad locum meum Fuldam deferre? ſurgite; ſurgite, ait, citò, & propere me in ſolitudinem, ad locum, quem, mihi præ

Lullus pro ſua ſede.
** Otbertus dicitur Othlono li. 2 c 28.*
Viſum S. Bonifacij iubẽtis fieri translationem Fuldã

hi prædestinauit Deus, perducite. Qui consurgens visionis, quæ ei fuerat ostensa, ordinem, primo Sturmi, deinde Primatibus cunctis narrauit. Nimio tunc omnes terrore correpti, vltra sancti Martyris inde transitum contradicere timuerunt. Lul tamen, qui illic erat Episcopus, reuelationem sancti Martyris credere prius nullatenus voluit, quam is, qui visionem viderat, manum sacro altari imposuisset, & cum iuramento hoc, quod viderat, confirmasset. Tum verò secundum Domini potentiam, cuius voluntati contrairi non potest, beati Martyris corpus cum summo honore leuatum est, atq; cum spiritali carmine ad flumen portatum, & naui impositum, & vsque ad Hohheim villam, quæ in ripa Moyn fluminis consistit, nauigio transuectum est. Inde verò post dies paucos, id est, tricesimo passionis eius die, ad cænobium Fuldam, sanctum Sacerdotis deportauerunt cadauer, & in nouum sepulcrum posuerunt. Postera die Lullus Episcopus, cū Clericis & reliqua turba, cum qua venerat, inde migrauit. Venerandus tunc Sturmi Abbas cum suis fratribus Christo gratias referebant, quod tantum Patronum, sanctum videlicet Bonifacium, Dei martyrem, iuxta se habere meruerunt. Cæpit deinde post aduentum sancti Martyris, sanctus & electus à Deo crescere locus, & magnus apud omnes haberi, & Monasterium augeri. vtpote quoniam multi nobiles certatim & concitè properantes, se suaq; omnia ibi Domino tradiderūt. sic cottidie sanctus Monachorū numerus crescens, in Domino confortabatur, & sanctæ cōuersationis disciplinā, indefessa & incessabili perseuerantiâ, fratres ibi Domino seruientes tenuerunt. Quanta verò miracula ibi tunc fiebant, quantaq; adhuc cottidie fiunt, alijs plus peritis ad scribendum derelinquo. Sturmi autem amabilis omnib. in monasterio, & foris in populis mirandus, ministeriū suum studiosissimè exercuit, prius semper semetipsum exemplū proponens ceteris, q. verbis docuit, factis ante monstrabat. Lullo tantū fama eius bona displicuit, & semper ꝓpter inuidiā aduersus eū faciebat. Qui cum verbum Domini instanter vbiq; prędicasset, & eum diligenter omnes auscultassent, hostis humani generis inuidus tantā in plebe vtilitatem non sustinens, discordias inter fratres seminare cæpit, & trium falsorum fratrū mentes instigabat, vt fallaces causas cōponerent; Sturmen vero Dei seruū, & fidelem vniuersis, apud regē Pyppinum accusarēt. Hi cum talib. suasionib diaboli essent seducti, malo inter se consilio inito, in Lulli Episcopi suffragium confisi, perrexerunt ad regem, & beatū virum apud illū accusabant, crimen nescio q. de inimicitia regis obijciētes ei. Cumq; vir Dei Sturmi illuc esset præsentatus, illorū falsitatē patienter sustinens, noluit se magnopere inde

Visum Lulli per iuramentum confirmatur.

S. Martyris corpus leuatur & trāsfertur Moguntia. in Hochheim.

S. Lullus cum clero prosequitur.

Fuld antiq lib 3. cap. 4.

Monasterij amplificatio post S. Bonifacij sepulturā.

Miracula S. Bonifacij.

S. Sturmij conuersatio.

B. Lulli cū eo simultas: de qua vide Notas.

S. Sturmio à suis patitur calumniam.

re inde excusare: sed ecce, *testis meus, ait, & conscius meus in excelso; & Dominus Deus auxiliator meus, & ideo non sum confusus.* Tunc prauorū præualuit voluntas; iussitq; Rex Pyppinus beatum tollere virū, & in exilium cū paucis suis mittere Clericis, id est, ad magnum cænobiū, q dicitur * Vnnedica; vbi ab Abbate, qui illi Monasterio tunc præfuit, & ab omnib. fratribus, benignè & honorabiliter est susceptus, & ibi per bienniū amandus omnib. exulabat. Quod cum de Fuldæ cænobio audissent fratres, & eis nūciatum esset de Abbate suo, qualiter abstractus erat ab eis, nimiū permoti, & vltra quam dici possit, conflictati sunt. Magna quippe tunc erat cōturbatio in domo Dei. Alij volebāt de Monasterio exire, alij ad Palatiū pergere; alij ieiunijs & orationib. Deum omnipotentem exorabāt, vt ipse eis per suā misericordiā subueniret. Tunc rumor eximius omniū aures & ora pariter compleuerat, q beatus Sturmi Abbas à cænobio Fulda esset per consiliū Lulli Episcopi ablatus. Omnes pariter grauiter hoc ferebant. Non erat in ista orientali plaga Ecclesia, q̄ non eius plangeret exilium. Lullus interim obtinuit apud Pyppinū regem, munera iniusta tribuendo, vt Monasteriū Fulda in suum dominiū donaretur; acceptaq; * superdictione, Abbatē ibi, q sibi per omnia obtemperaret, constituit *** quendam suū, qui dicebatur Marcus. Sed quoniā fratres animos suos ab illo, ꝓpter prioris amorem, auertebant, erat eis quasi extraneus, & nō conueniebant mores ipsorū. Qua inconueniētia morū, licet corporib simul habitassent, mentib. ab inuicē disiuncti erant. Cumq; in tali discordia degerent, & Fratres semper meditarentur, qualiter iterū per Dei gratiam Sturmen Abbatē suū adsciscere potuissent, Marcū, quē inuiti, Lullo faciente, super se Abbatē acceperunt, eius vlterius controuersiā ferre non valentes, bonum consiliū inierunt, & eum abiecerūt; & ne illorū vlterius Abbas fieret, vnanimiter cōtradixerunt. Quo amoto, oēs fratres de Monasterio voluerunt exire, & ad regis Pyppini Palatiū pergere, Abbatē suū à Rege Sturmi postulare. Quod cū Lullus audiret, mitigare eos blandis persuasionib. studuit, ꝓmittens eis, vt ipsi sibi de ꝓprijs fratribus inter se Abbatem, qui eis placeret, constituerent. Quod cum omnibus placuisset, fratres bonum ex ipsis omnino fratrem, & verè Dei seruum, omnibus bonis moribus ornatum elegerunt, nomine Preszoldum, quē ab infantia sua beatus Sturmi edocuit, & multum amauit illum, ipsum super se Abbatem ordinauerunt, ad hoc tantū, vt illi cum ipso, & ipse pariter cum eis cottidie tractarent, quemadmodū cum adiutorio S. Martyris Bonifacij, & cum omnipotētis Dei gratia, ad hoc peruenire potuissent, vt pristinū suum Magistrū Sturmen à rege Pyppino sibi concedi postularent. Ipse vero Preszoldus

Isaia 50.
A Pypino mittitur in exsiliū.
** suspecta vox.*
Vnnedica cænobium eum honorifice suscepit.
S. Sturmis desiderium sui Fulda relinquit.
S Lullo eius abdicatio imputatur.
S Lullo traditur Fuld. Monasterium.
** iurisdictione.*
** familiarem.*
Marcus Pseudomandrita.
Schisma Monasterij.
A Monachis abscitur Marcus.
B. Lullus facit potestatem eligendi noui Abbatis.
Preszoldus Abbas eligitur.
Preszoldi laudatum regimen.

tempus non modicum fratribus præfuit, & eos cum caritate adunatos habuit, cum eis pariter die noctuq; mente pertractans, quemadmodum Christo fauente, Magistrum & Abbatem suum Sturmē reuocare ad se, per Regis Pyppini voluntatem, possent. Porrò, cùm Pressoldus de Patre & Magistro suo Sturme profundè cogitaret, & sancti Fratres cum eo de absentia eius multo mœrore afficerentur, Dei Omnipotentis præsidium continuis precibus postulabant, vt ipse, cui nihil impossibile est, per suam inuictam potentiam præstaret, quatenus ad eos illorum Magister venire permitteretur. Quod cum per se diutius fecissent, & omnes Orientales Ecclesias per, omniaque Monasteria seruorum & ancillarum Dei in circuitu, orationes incessabiles essent ad Deum pro eo, consolator humilium Deus preces exaudiuit supplicantum. Et, quia hoc constituit, vt postularetur, precibus fidelium annuens, suscitauit cor Pyppini Regis, vt de B. Sturme cogitare cœpisset, & eum de exilio, vbi erat, ad Palatium suum adduci honorificè, preciperet. Qui cum adductus ad Palatium concitè fuisset, & ibi in Capella Regis per plures esset dies Deum orans, expectans quid ei Rex imperasset; contigit quadam die, vt in venationem Rex pergeret, ac, vt solitus erat, ad orationem primo diluculo veniret, & ceteri serui Dei post vigilias matutinas quiescerent, solus Sturmi vigilabat, & ingressum Regis òbseruans, ianuas ei Ecclesiæ aperuit, & cum claro lumine ad orationem ante eum ibat. Rex verò, cum ad sacras aras Deum Regem humiliter exorasset, erexit se, & alacri obtutu Sturmen intuitus, Dominus, dixit, congregauit nos modo. Et, quid hoc fuit, quod Monachi tui apud nos te accusauerunt, nescimus; & vnde irati fuimus contra te, ignoramus. Sturmi verò constanter ait: Licet à peccatis immunis non sim; contra te tamen, O Rex, delictum non feci. At ille: Siue, inquit, vnquam aliquando contra me nequiter cogitaueris, aut iniquè aliquid gesseris, Deus tibi totum dimittat; & ego ex meo corde ignosco; & deinceps esto, ait, in gratia, & in amicitia mea omni tempore. Tollensque manu sua de pallio suo filum, proiecit in terram, & dixit: Ecce in testimonium perfectæ remissionis, filum de pallio meo proijcio in terram, vt cunctis pateat, quod pristina deinceps adnulletur inimicitia. Ita pacati, firmiterque in amicitia fundati, Rex iter, quod cæperat, arripuit. Igitur post tempus breue, Preszoldus, & reliqui Fratres de Monasterio Fulda comperientes, quod amandus illorum Magister Sturmi in gratia, & in amicitia Domini Regis esset receptus, cogitauerunt ad Palatium ire, & Regem deprecari pro Magistro; miseruntque ad Palatium postulantes à Rege, Abbatem suum eis dari; sicut omne,

Sturmis restituendi consilia.

Orationes pro reditu B Sturmis.

B.Sturmio reuocatur à Pipino ad palatium.

Pipinus Rex ante venationē numen salutat.

Cū B. Sturmione redit in gratiam.

Ritus condonandi iniuriam.

Preszoldus & congregatio mit-

ne quod Deus voluit fieri, facile & absque labore euenit. Rex verò petitiones Fratrum benignè suscipiens, venerandum Sturmen Abbatem ad illos se mittere promisit. Quod per multas orationes seruorum & ancillarum Dei fieri credimus. Post non multum temporis spatium Rex vocari ad se Sturmen iussit, eique Monasterium Fuldæ, quod prius habuit ad regendum commendauit; absolutumque ab omni dominio Lulli Episcopi, ad Cœnobium Fuldæ eum cum omni honore ire præcepit, & cum suo priuilegio, quod beatus Zacharias Papa, Summus Apostolicæ sedis Pontifex dudum sancto tradidit Bonifacio, Monasterium regeret. Quod priuilegium vsque hodie in Monasterio Fratres, conseruatum habent; quod etiam causam suam, & Monasterij defensionem à nullo alio quæreret, nisi à Rege, imperauit. Accepta à Domino Rege potestate, cum priuilegio supradicto, quod de manu Regis acceperat, ad suum perrexit Cœnobium. Diuulgatum tunc statim fuit per cunctas has Prouincias, Sturmen venturum fore ad terram hanc, & vbiq; seruis & Dei ancillis, per vniuersa Monasteria, mox eius de exilio reditus innotuit; qui omnes Christo immensas referebant grates. Fratres verò, cum appropinquasse eum Monasterio cognouissent, sumpserunt Crucem auream, & reliquias Sanctorum, & obuiam ei à Monasterio longius processerunt; salutatoque illo & hiis, qui cum eo venerunt, cum spiritali carmine eum ouantes Monasterium introduxerunt, & Dominum suum laudauerunt, qui eis diu optatum dedit Abbatem. Et facta est lætitia magna inter eos. Ipse verò Sturmi studio magno deditus, quemadmodum initium faceret, cœpit Fratrum emendare vitam & mores corrigere, & ministeria illorum monastica constituere. Templum, id est Ecclesiam, quod tunc habebant, ornare, & domos omnes Monasterij recentibus columnis & grandibus trabibus, nouisq; tectorum structuris corroborauit. Post autem non longum temporis cogitãs, qualiter adimpleri potuisset, quod sancta Regula præfatur, vt artes diuersæ intra Monasterium continerentur, ne forte propter aliquam necessitatem foris vagandi Fratribus opus fieret; congregatis quantis potuit fossatoribus, &, vt ipse erat acer ingenio, explorato passim cursu fluminis Fuldæ, non paruo spatio à Monasterio, ipsius amnis fluenta à proprio abduxit cursu & per non modica fossata Monasterium influere fecit, ita, vt fluminis impetus lætificaret Cœnobium Dei. Quantum illud opus Fratribus profuit, quantamque vtilitatem adhuc cotidie ministret, & cernentibus, & vtentibus manifestum est. Super sepulcrum verò beati Martyris Bonifacij, auro argentoq; compositam statuit arcam, quam nos solemus Requiem appellare.

eunt ad Palatium Sturmin repetentes.

B. Sturmio restituitur veteri concesso priuilegio Zachariæ P. de immediata subiectione S. A. Protectionis Regiæ Priuilegiũ.

S. Sturmius honorifico occursu à suis excipitur.

S. Sturmij post reditũ præclara opera in gubernando Monasterio. instauratio templi & tectorũ.

Fuldæ fluminis abductio & deriuatio.

S. Bonifatij sepulcrum ornat.

Arca quæ dicta Requies.

re. quã, vt tunc moris erat, pulcro opere cõdidit, quæ vſq; hodie ſuper tumulũ ipſius Chriſti Martyris, cum altari aureo, pſeuerat. Verũ, quia vir iuſt⁹, & Deo pfect⁹, apud vniuerſos magn⁹ & maximè apud Pyppinũ Regẽ habebatur, impetrauit ſuis apud ipsũ Regẽ ſermonibus; habebat enim locũ familiaritatis nõ modicũ; vt Fiſcũ, id eſt Omũſtat*, cũ omnib⁹, quę in illa villa antiqui Reges poſſidebãt, ad ſupradictũ ſæpius Monaſteriũ, in ſuã eleemoſynã cõdonaret, atque p conſcriptã chartã, ſicut mos fuit, firmaret. Mortuo autẽ Pyppino, An. ab Incarnatione Dñi ſeptingenteſimo ſexageſimo octauo; ſui vero regni vigeſimo tertio, Karl⁹ fili⁹ eius patri ſucceſſit in regnũ. Cũ ergo ipſe Rex iuuenis cũctos, qui patris ſui pri⁹ honoribus prędit erãt, grãdibus muneribus in gratiã ſuã puocaret, accerſiuit quoq; venerãdũ Abbatẽ Sturmẽ, illũq; intimis amicitijs ſibi cõiũxit. Quẽ cũ multis ſæpe honorib⁹ atq; regalib⁹ munificauit donis. Quodã tẽpore imiſit Dñs in cor eius, vt p intuitu retributionis æternæ tractare cępiſſet, vocatoq; ad ſe Sturme Abbate, cõſiliũ cũ eo inijt, & Hamelẽburc, cũ omnib. quæ ad illũ fiſcũ ptinẽt, poteſtatiua manu, de iure ſuo in ius Dñi, & ſancti Bonifacij, ad Cœnobiũ Fuldæ tradidit. Quam traditionẽ Fratres gratãter ſuſcipiẽtes, Dño pro illi⁹ incolumitate preces vſq; hodie fundũt. Vixit deinceps B. Sturmi in gratia venerãdi Regis Karoli oñe tempus vitę ſuę. Illis quoq; tẽporib. ſuſcepta legatione, inter Karolũ Regẽ Frãcorũ, & Thaſilonẽ Noricæ puinciæ ducẽ, p plures annos inter ipſos amicitiã ſtatuit. Regnãte feliciter dño Rege Karolo, annos quatuor Saxonũ gẽs ſęua & infeſtiſſima cũctis fuit, & paganis ritib⁹ nimis dedita. Rex vero Karolus, Dño ſemp deuotus cũ ipſe Chriſtianiſsimus eſſet, cogitare cœpit, qualiter gentẽ hãc Chriſto acquirere quiuiſſet. Inito ſeruorũ Dei cõſilio, popoſcit, vt precibus Dñm votis ſuis añuere obtinerẽt. Cõgtegato tã grãdi exercitu, inuocato Chriſti nomine, Saxoniã pfectus eſt, aſſumtis vniuerſis Sacerdotib. Abbatib. Presbyteris, & omnib Orthodoxis atq; fidei cultorib. vt gentem, quæ ab initio mundi, Dæmonũ vinculis fuerat obligata, doctrinis ſacris mite & ſuaue Chriſti iugũ credẽdo ſubire feciſsẽt. Quo cum Rex perueniſſet, partim bellis, partim ſuaſionibus, partim etiã muneribus, maxima ex parte gentẽ illam ad fidem Chriſti conuertit. Et poſt non lõgum tempus totam puinciã illam in Parochias Epiſcopales diuiſit; & ſeruos Dñi ad docendũ & baptizandũ poteſtatẽ dedit. Tũc pars maxima beato Sturmi, populi & terræ illius, ad procurãdum committitur. Suſcepto igitur prædicationis officio, curã modis omnib. impẽdit, qualiter non paruũ Dño populũ acquireret. Sed tẽporib. inſtabat oportunis, ſacris eos ſermonib docẽs, vt idola & ſimulacra de-

** Omeuo-ſtat.*

Omunſtat fiſcum Regius impetrat a Pipino.

Pipinus moritur anno Domini DCCLXVIII.

B Sturmius vt Pipino ſic Carolo filio carus.

Hamelenburgum donat Carolus M S. Sturmioni.

B Sturmius legatus Caroli in Boiorũ Thaſſilonẽ Ducem ei conciliat

Carolus M. qua pietate & religione Saxonicum bellum adorſus.

Saxonia in Parochias Epiſcopales vel dioeceſes diſtributa.

Fuld. Antiq. lib. 3 c. 5

B. Sturmius inter primos Saxoniæ Apoſtolus.

derelinquerẽt; Christi fidẽ susciperẽt; Deorũ suorũ tẽpla destruerẽt, lucos succiderẽt, sanctas quoq; basilicas ędificarent. Quo cũ multũ temporis pdicando & baptizãdo cũ suis Presbyteris pegisset, & p regiones quasq; singulas Ecclesias cõstruxisset, iterũ postea Saxonũ gens praua & puersa, à fide Christi deuiãs, vanis se erroribus implicauit, congregatoq; exercitu vltra fines suos egressa est, & vsque ad Rhenũ vastando & depopulãdo cuncta puenit. Cumq; inde reuersi essent, infesta cæde, quoscunque inuenire potuerunt, trucidarunt. Quorum cum exercitus in Loganacinse, * q̃ prope supradictum Cœnobiũ iacet, cõsedisset, conspirauerunt, vt lectã virorũ multitudinẽ, de exercitu ad ipsum Monasteriũ mitterẽt, & cuncta, quæ reperirẽt, igni cõburerent, & seruos Dei ferro trucidarẽt. Quod cum cõperisset S. Sturmi, statim vocatis ad se fratrib⁹, periculum, q̃ eis iminebat, innotuit, & consiliũ dedit, vt sancti Martyris corpore assumpto, ad Hamelenburg pperassent. Ipse verò vir Dei Sturmi foras in Wedereiba prexit, studiũ habens, si quo modo posset prauorum conspirationẽ cohibere. Nos autẽ fratres discipuli eius, assumpto sancti Martyris corpore de sepulcro, in quo annos vigintiquatuor positũ fuerat, à Monasterio, cum vniuersis famulis Dei pficisci cæpim⁹. Mansimus prima nocte ad proximã Cellã, vbi Fuldæ aluco Fledenæ fluẽta se miscent. Inde surgẽtes mane, ad vlteriorem peruenimus Sinnã, ibiq; fiximus tentoriũ, in quo sacratissimum Christi Martyris statuimus corp⁹, & in circuitu milites Christi castra metati sunt. Vbi cum in tabernaculis tres exegim⁹ noctes, quarto iam die legati nostri venerũt, qui referebãt, de parte & gente nostra nõnullos cõgregatos, cõtra Saxones bellũ inire, eosq; victos ad pprias aufugisse terras. Quod cũ audissem⁹, sacra beati Martyris ossa sustulim⁹, & gaudentes ad Monasteriũ, vnde digressi sumus, reuertebamur; & Dei Martyris sancta, sepulcro quo prius inerãt, ossa humauimus, Christo Dño gratias referẽtes, q̃ pace cõcessa, nostro Monasterio inhabitare sineremur. Tũc iterũ Rex Karolus, ad cõfirmationẽ inchoatę fidei Christianę, cũ exercitu ad illã terrã prexit, & venerãdum Sturmẽ infirmũ iam senectute, fessũ in Heresburg, ad tuendã vrbem, cum socijs suis sedere iussit. Dispositis secundũ voluntatem suam vniuersis, Rex cum rediret, sanctũ virũ paucos dies post reditum suum in supradicta vrbe sedere imperauit. Quo expleto, ad Monasteriũ vir Dei redijt, habito secum Medico Dñi Regis Karoli, cui nomen Wintarus *, qui eius subueniret infirmitati. Dum vero quadam die, artis suæ ei nescio quam potionem infuderat, cum qua minuere debuit infirmitatem; sed ita auxit, vt validius & acrius & lues acerba augeretur. Et anxius dicere cœpit, quod ei medicus, qui minuere morbum debuerat, malum grãde irrogasset. Cur-

Idololatriã expugnat.

Presbyteris comitatus Ecclesias erigit.

Saxones recidiui post cruentam populationem, extrema Fuldensi Monasterio intentant.

** Pago vel territorio Logana tractus.*

S. Sturmi suis suadet migrationem.

S. Bonifacii corpus post 24 an. leuatum exportatur.

Flidenarium

Sinnarinus

Saxonibus retropulsis ad sua remigrant Fuldenses.

Carolus M. in Saxoniã pugnaturus assumit B. Sturmium.

Heresburgi senio fessũ deponit.

** VVintarus Caroli M. Medicus.*

Medici aberratio in S. Sturmii curatione.

S. Sturmius mortis præscius ad se congregationem accersit. Affatur eam moriens.

rere citius ad ecclesiam iubet, omnes gloggas pariter moueri imperauit; & fratribus congregatis obitum suum cito adfuturum nunciare præcepit, & pro se enixius orare postulauit Congregatâ prius omni familiâ, domum, in qua ipse iacebat, eam introduci fecit, atque omnem congregationem his verbis adorsus est: Vos, inquit, ô fratres, studium meum cognouistis; qualiter vsque in hodiernum diem, pro vestra vtilitate & pace laboraui, & hoc maximè curaui, qualiter istud Monasterium, post obitum meum, perseuerare in voluntate Christi valeret, & vos istic Domino seruire sincerè cum caritate quiretis. O filij, nunc verò in incepto proposito, omnes dies vitæ vestræ perseuerate; Deum altissimum pro me orate, &, si quippiam prauè apud vos egi, vel aliquem iniustè offendi, ignoscite, mihi; & ego cunctis ex intimo corde omnia conuicia, & omnes contumelias meas ignosco, necnon & Lullo, qui mihi semper aduersabatur. Post ista, & alia nonnulla bona verba, fratribus valedicens, dimisit eos. Egressis ergo fratribus, cæpit vir sanctus acriter languescere, & ad suprema perurgeri. Erat vniuersis mæror, & tristitia magna animos obsidebat fratrum, qui solius Dei, lacrimabili voce, misericordiam implorabant, & obitum sancti ac venerandi Abbatis sui Sturmi, maximis Domino commendabant precibus. Altera autem die, id est, XVI. Kal Ianuarij, ingrauescente languore, ad extrema deductus est. Circumstantibus vero nobis, & videntibus eius celerem fore exitum, aliquis è nobis exorsus est: Pater, inquit, nos non ambigimus, te ad Dominum migraturum, & ad vitam peruenire perennem; quapropter Paternitatem tuam deprecamur, vt nostri memorari digneris, & ibi pro discipulis tuis Domino preces fundere, quomodo iustum confidimus nobis profuturum, quod talem præmittimus Patronum. Qui, subitò, intuens nos: Exhibete, inquit, vosmetipsos dignos, & tales estote in vestris moribus, vt rite valeam pro vobis orare; & ita faciam, quod postulatis. Post verò verba hæc, sancta illa anima carne soluta est, & de ergastulo corporis erepta, bonis meritis repleta, migrauit ad Christum, cuius in perpetuum permanet regnum. Amen.

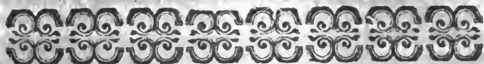
Remittit iniurias.

Congregatio petit intercessionem post mortem sancti.

Addicit sub conditione.

S. Sturmionis obitus.

R. P. CHRISTOPHORI BROWERI S. I.
OBSERVATIONES
IN VITAM
S. STVRMIONIS.

DE LIBELLO ET AEGILE ABBATE EIVS AVCTORE.

LIBELLVS hic ab Ægile ſucceſſore S. Sturmij quarto in Abbatum ordine conſcriptus eſt, ſtylo ſimplice quidem,&,qui,vt S. Hieronymus loquitur, placentam non redoleat;ac graui ac prudente,vt ea tulit ætas. Is in prologo ſeipſum & opuſculi argumentum indicauit: Sed Candidus quoque Presbyter Fuldenſis, qui ipſius Ægilis acta,verſu proſaque memoriç tradidit, de eo ſic ſcriptum fecit. *Lectionem libri illius, quem de vita ſupradicti* (Sturmis) *Abbatis & origine Monaſterij* (Fuldenſis) *Chriſti largiente gratiâ, compoſuit, Fratribus ad menſam recitari præcepit.*

Angilthrudis virgo, cui liber inſcriptus, tametſi ignota manet ſilentio maiorum, in Biſchoffsheimenſi forte vel Kizzingenſi Parthenone vicino ſub S. Liobæ aut Teclæ diſciplina floruit.

Fidem libro ſuo Aegil adſtruit, quia Sturmionis diſcipulus, teſtis etiam multorum oculatus. Apographum & exemplar, quo hic ſumus vſi ſatis fidele ſubminiſtrauit,quem ante laudaui, illuſtriſſimus Princeps, & Reuerendiſs. Epiſc. Bamberg. I. God. in cuius calce librarius profitebatur,ſcriptum abs ſe librum Anno Domini. M.CCCCXVII.

Porrò plurimum mihi gratulatus ſum, ea, quæ ex Wicelianis & Fuldenſi Breuiario in III.lib. Antiq. Fuld. tranſtuleram,cum huius libri veritate examuſſim conſpirare,& non tam hiſtoriâ,quam verbis ac orationis breuitate,interdum diſcrepare; quo factum eſt, vt capita noſtra ad harmoniam & conſenſum oſtendendum, in margine placuerit exprimi. Neq; diffiteor eſſe, vbi Wicelium aliunde appareat aliquid admiſcuiſſe; vt,cum B. Sturmium Caſſinum adiiſſe,Monachos ſibi, *non potus tantum fortioris,ſed carnis abſtinentiam indixiſſe*,commemorat. Quin,& illuſtrari multa noſtra hinc poſſe, præſertim,quoad S.Sturmionis abdicationem,& ſucceſſores eius à S. Lullo immiſſos,cur inficias eam?

Vitam S. Sturmij hâc non diſcrepare multum abe dita in Antiq Fuld.

Rudolphus in vita S. Lioba.

S.Sturmionis Elogia,Ætatem, aliaque, quæ ad ipſius vitam illuſtrandam faciunt, vbertim alibi tradita,nemo hic à me requirat.

Iis, si quid noui & in rem vtibile suppetet, adijciam. Scholiorum instar αὐτοσχεδιάζων περὶ πάντων, & minus anxiè, vel operosè; scissum velut aruum exercens.

EMBLEMA S. STVRMII.

IN Tablino Fuldensis dicasterij asseruatur Liber Traditionum ante quingentos amplius annos Marquardi Abbatis studio concinnatus. In huius frontispicio Christus Saluator in hemicyclo sedens versiculum præfert.

Hi DOMINO *cæli iungunt nos ore fideli.*

Assistunt hinc S. Bonifacius, inde S. Sturmius & in schedis quas manu tenent, quasq; Saluator excipit, hos item versiculos exhibet. Nempe S. Bonifacius prono corpore.

ACCIPE DONA DEVS NOBIS COLLATA *Rogamus.*

Inde B. Sturmius, eodem gestu, versiculum à Christo datum, manibus captat.

ME LACTAVERVNT SVA QVI VOBIS TRIBVERVNT.

Ad oram Emblemmatis extimam, præscriptum. (NOS

FVLDA PER EGREGIOS HOS EST SVFFVLTA PATRO-

Ad extimam vtrinque. (MVS.

ECCE BONIFACIVS SACER, ET STVRMIS PATER AL-

RELIQVIÆ S. STVRMII.

DE ijs in antiquitatum lib. II. Interea propius inspiciendi copia fuit, cum anno MDCXIII, XII Martij in gratiam Serenissimi Ducis Bauariæ VVilhelmi, aliquot Sanctorũ tumbæ reseratæ sunt. Obseruaui huius S. corpus prægrandibus fuisse contextum ossibus, quorum compluria ex tẽpli ruina apparebat exportata. Nam ossibus permixta iacebant fragmina laterum, ex quibus vetus sepulcrum exstructum decorè fuit; opere tectorio & leuigato. In plano vnius lateris minio & rubricâ fucati ductus animaduerti litterarum & inscriptionis hoc caput.

S. Sturmi ossa prægrandia.

S. STVRMI. ABB. FVLD.

TEMPORVM NOTÆ IN VITA S. STVRMIONIS TANQVAM CANONES EXPRESSÆ.

ANNO Incarn. Christi DCCXLIV. regnantibus in hac gente Francorum duobus fratribus Karlmanno & Pipino. Indict. XII. Mense primo XII. die Mensis eiusdem, B. Sturmius sanctum Fuldense Monasterium ingressus est.

S. Sturmius quando factus Monachus.

IV. In-

IV. Ingressionis anno ad locum prædictum Romam profectus est. *Romam adit.*

II. Anno peregrinationis Italicæ regressus est. *Redit.*

X. Anno labente, postquam S. Sturmius ad hunc sanctum commigrauit locum, S. Bonifacius Regis & Christianorum consilio ad vlteriora Frisonum loca ingressus est. sequenti anno * Martyrio affectus. *S. Bonifacij Martyriũ *DCCLV.*

Anno Incarn. Dñi DCCLXVIII. regni sui XXIII. mortuus est Pipinus Pater Caroli Magni. *Pipini mors.*

Anno IV. regni Carolus inito seruorum Dei consilio, in Saxones expeditionem primam instruxit, assumptis ad gentis conuersionem vniuersis Sacerdotibus, Abbatibus, Presbyteris, &c. *Caroli M. prima expeditio in Saxones.*

Anno XXIV. depositionis suæ, S. Bonifacius metu Saxonicæ irruptionis, tumulo leuatus est Christi scilicet DCCLXXVIII. *S Bonifacij eleuatio.*

AN S. STVRMIO FVERIT ABBAS HERSFELDENSIS.

ID Trithemius minimè ambiguus affirmat, in B. Lulli memoria, *Hersfeldense Monasterium*, scribens, *à Lullo fundatum, eumque præfecisse Abbatem eidem Monasterio, Sanctum atque venerabilem Sturmium*. Sed vereor, vt lectori ceu pro ignoto verba dederit, quæ dari sibi non postulet. Certè, B. Lulli res à Sturmione nimium quam abiunctæ. & Hersfeldensis Abbatiæ serius initia coaluêre, Carolo Magno iam tum florente, & reliquiis S. VVigberti eò Fritzlaria translatis. Narrat Lambertus loci domesticus ad annum DCCC XXX, basilicæ fundamenta primum iacta. Abbatiæ post primarios conditores lego Fundatorem celebrari Ottonem Magnum. In conditione Magdeburgensis Archiepiscopatus, cum Otto Halberstadiensi Episcopo Hildevvardo compensatione faceret satis, *adiecisse fertur possessionem, quam de Abbatia, in honore S. VVicberti in territorio Herouelsfeld constructa, acquisierat, cuius etiam Abbatiæ ipse fundator erat*. Verba sunt peruetusti Chronici. Et obiter noto, librarium vitæ S. Sturmionis priscam vocem *Herolfesfeld* iure suo passim cum recentiore permutasse. *Illust. viror lib 3. c.1.9.3. Hersfeldensis Abbatia origo. Basilica fundamenta Fundator Otto Mag. etsi non primarius. Chron M.S Hersf.*

Sed quæris tamen, vnde Trithemio in mentem venerit, S. Sturmium eius loci facere Abbatem? Opinor ad primam loci originem animum aduertisse. Vnde Serarius noster in Lullo, rectè de Herolfesfeldiensis Monasterij primordijs, *inchoasse cum S. Bonifacio Sturmium; perfecisse Lullum*. *S Sturmio cur dictus Hersfeld. Abbas.*

AN S. STVRMIO INTER CLERICOS ET PRESBYTEROS S. BONIFACII.

S. Sturmij educatio. Pag 8. Vita in Hagiologio. Prædicatio.

DVBITET is, qui tenerum recordetur Friteslariensi monasterio sepositum, & à S. Wigberto Abbate & antistite educatum. Sed manifestum est, ad S. Bonifacij nutum exijsse; *& tribus annis Presbyteratus officium, prædicando, baptizando, gessisse.*

*Adelbertus hæreticus. * an Carolomannum.*

Narrat Wicelius ex actis S. Bonifacij MSS. VVillibaldo autore, B. Sturmium adhæsisse S. Bonifacio, quando cum Adelberto Gallo hæresiarcha, certamen initurus erat. *Reuicit S. Bonifacius disputando inquit Adelbertum. Nam is pene seduxerat * Carolum. Porro ab eo conflictu dehortati fuerant Bonifacium sui Clerici. Lullus, Megingauzus, Sturmio, & alij. At ille responderat. Maior est, qui in nobis regnat quam Diabolus, qui illum (Adelbertum) possidet Victum Adelbertum, addit, carcere Fuldensis Monasterij reclusum; & diu istic vexatum.* Quæ profectò, narratio, ostendit, pugnam contra Lernæam illam hydram, constituto iam tum monasterio, pugnatam; & forte in Synodorum tertia, quâ factus Archiepiscopus Moguntiæ S. Bonifacius. Arguit etiam, diuerso exemplari vsum VVicelium, à duobus istis, quæ S. VVillibaldi nomine Ingolstadij & Moguntiæ edita sunt, in quorum neutro hæc historia legitur.

Fuldæ reclusus.

Moguntiac rerum lib. 3. not 32.

NAVIGATIO FVLDÆ.

S Sturmius quantum spatij enauigarit.

PAG. 9. & 10. Tribus locis S. Sturmio Fuldam nauigatam, superiorem & fontibus suis vicinam, memorat; quod in amne tam vorticoso, & vadis, fruticum fibris, & arborum truncis impedito, vix iam credibile putetur, certè non præstatur. Vt autem ex riuorum ostijs, Luderæ & Gisilæ colligo, ab vsque Hersfeldica solitudine à septentrione in meridiem directi cursus ad XVI. millia passuum, at circumflexi duplo plus nauigando confecit Memini à felicis recordationis Balthasaro Abbate Principem vicinum copiam petijsse dilatandi alueum, & fluuium hunc aptandi nauigijs commercijsque; quod sine terrarum culti soli, & compascuorum ingenti damno, fieri nequijsset. Interim qua laxiore sinu fertur amnis descendens, ab vsque Hersfeldia benignius hoc inuentum vidimus, suum habuisse successum; quo delectatum sic ferunt Inuentorem, vt de Fuldana nauigatione hoc Pentastichon luderet.

Fulda quatenus hac ætate nauigetur.

Hactenus in vanum fluxisti Fulda per orbem,
Ruricolis solitus prata rigare tuis.

Squami-

Squamigerosque greges ex te piscator habebat;
Et pecudes potum, prætereaque nihil.
Nunc tolerare rates poteris, nunc pandere vela,
Et peregrinorum nunc bona ferre virûm.
Sic te Fulda, parens parat, atque Hersfeldius Abbas*
Primus de Cattis nauita Mauritius.
Catti & Buchonij vobis ex flumine Fulda
Colligite, Oceanus quas habet altus opes.

Pag. 10. & 12. Ad Seleheim; vbi sanctum comperit Episcopum, & ad Seleheim petiturus Episcopum. Infelix in hac voce exprimenda codex Bãbergensis, vt in nonnullis alijs proprijs. Locus hic vicinus est Amęnaburgo, ac Monasterio Friteslariensi; & pro domicilio seruisse videtur sancto Episcopo, vt in confinio Hassiæ & Thuringiæ prouidè velut ex arce lustraret & circumspiceret omnia. Necdum enim tũc Moguntiæ creatus erat Archiepiscopus. Verum Seleheim & prædia eo in loco ab Adelgero Clerico Bonifacio donata, celebrantur in actis Sancti ab Othlono.

* *Ioachimus. vltimus Abbas.*

* *Maur. Hassiæ Landtgrauius.*

Seleheim S Bonifacij domicilium & specula.

Seleheim Adelgeri clerici donum.

Tom. 4 antiq lect. & edit. Mog. lib 2 cap. 21 consule notat. 7. in Mogunt. lib 3.

TRADITIO FVNDI IN QVO CONDITVM FVLDENSE MONASTERIVM.

EAM traditionem Othlonus fere hinc in vitam S. Bonifacij transcripsit. Munifica res & regiæ propensionis in Monasticum ordinem illustre exemplum.

Quæris. donante Rege Carolomanno, & Principũ Palatij summa consensione rem gerente, quid opus fuit consultis nobilibus Grapfeldiis? Responsio in manu. quia etsi ius fundi supremum, Lege Salica Princeps dabat, norat tamen res mancipi & singulorum proprias excipi. Itaque & Dominos priuatos exorari voluit, vt suo exemplo, permissos Principis aruis fundos, liberaliter erogarent. Grapfeldios verò, non obscurum inter Francos orientales & Thuringos, populum, ad quem & Gregorij II. Pontificis extat Epistola, nũc pronũcio, accolas fuisse vastę solitudinis Buchoniæ, eosdemq; interfusos & nemori sic circumiectos, vt quamcunq; in partem pateret, & cultui se præberet, huic adsiderent Grapfeldij. Buchonios autem huius ætatis videmus plerosq; ipsum habitare nemus interlucatum, vbi S. Bonifacij tempore, mera solitudo fuit.

Pag. 15. Correptus morbo (S. Sturmius) apud Chitzzinga Monasteriũ. Othlonus de S. Bonifacio. *Teclam iuxta fluuium Moin, in locis Kissingẽ & Ochsensfort collocauit.* Vtroq; ergo in Oppido Franciæ orientalis aggregatę virgines. Sane de priore Trithemius ad calcẽ Compẽdij volu-

Grapfeldici nobiles cur adhibiti traditioni fundi Fuldensis?

Grapfeldij signatè proditi.

Inter S. Bonifacij Epist. Mogũt. 120 vbi vide notas Nicol. Serarij.

Buchonij huius ætatis diuersi & Grabfeldijs.

Tom 4 antiq lect. lib. 1 pag 423.

Chitzinga vel Kitzinga Monasterium virginum.

voluminis Francicorum Chronicorum. *Inter Monasteria virginum, quæ S. Bonifacius construxit adhuc eminet Monasterium in Oppido KitZingen iuxta Mogonum VVirtZeburgensis diœcesis, cui præfuit S. Virgo Hadelonga, quam Teclam nominauit, ex Anglia oriundam.* Verum oppidum hoc in manus traditum * Principis nouitiæ religionis, hoc decus etiam virginitatis vt solet amisit, vel contriuit. Nec temere ex hac Sturmii mãsione conieceris, inspectionis fuisse Fuldensis: præsertim cum ex Traditionum monumentis liqueat Fuldensi Monasterio amplissimas obuenisse donationes; quarum partem in virginum hoc contubernium maiores deriuarint. *in villa hac Chizzicha Pagi Salagevve.*

Eius situs & conditio Marchionis Anshacensis.

Chizziga villa.

Pag. 16. & seq.

TRANSLATIO S. BONIFACII ET SOCIORVM MARTYRVM.

DE hac copiosè vitæ S. Bonifacij scriptores; & noster Serarius in suis Moguntiacis. Verum spicilegijs hîc Ægil adhuc locum reliquit. Nusquam enim tam disertè translationem ex vlteriore Frisia in ciuitatem Vltraiecti factã, expressum inueneris; sicut & S. Eobani Episcopi, cuius caput à trunco reuulsum, inueniri non potuisse, hic legis. Ceterum & B. Sturmium non Moguntiam solum, sed ad inferioris Rheni vsq; fluenta venienti Martyri ꝓcessisse cum suis obuiã. At quod vita, quæ Willibaldi circũfertur, & Othloni narratio consensu tradunt, ad signum campanæ sua sponte sonantis elatum Vltraiecto, id secus Ægil; permotos Vltraiectinos, vt euectionem cõcederent, quia feretrum sacrũ nec leuare, nec loco mouere potuerint, cum in paratum Basilicę locum inferre moliebãtur. Rursum, q̃ sine remigãtium labore, tricesima obitus sui die ꝑductum aiunt, ad ciuitatẽ Moguntiam: Id Ægil perspicuè, nõ sine tractu nauigij, ꝓspero & leui transitu quidem, ad Moguntiã vrbem peruenisse, at tricesimo passionis eius die ad Cœnobium Fuldæ deportatum.

S. Eobani Episcopi caput amissum.

Censura de translatione S. Bonifacij. Vita S. Bonifacij VVillibaldi cap. 10. Othlon edit. Mog. cap. 27.

Pag 18 Hohheim. Nota hæc Moguntinæ ditionis ad Męnum villa. vbi prima statio, vnum hic in Othloni actis obseruo, quando Clerus populusq; cum Lullo, pignoris sacri translationem prosequitur, aliquot locis, vbi eos meridiare & pernoctare contigit, memoriæ depositionis huius, & Martyris honori, posteà cõstructas Ecclesias. Id quod laudato veterum Christianorum more factum, ne dubites, Germano Antisiodorensi sancto Episcopo Italiam obeunti, viuo dum accidisse, Constantius presbyter meminit. *Per omnes aggeres, quos in itinere suo illustratos reliquit, vsq; in hodiernum diem, vbicumque aut orauit, aut docuit, oratoria, cellulæ, & signa crucis elata præfulgent.*

Hechheim Lib 2 edit. Mogunt. cap. 28. Ex translationibus memoria.

Lib. 2 c 7.

Certè

Certè, quod ad Mœniani tractus iter haud procul Castello Hoffhemio, loco, cui nomen Hiedekam, iuxta Krefftelium pagum, quē verius Crufsthal à voragine viarum appellarunt, religione censuq; non obscurum oratorium ad viam militarem stetit, S. Bonifacij honori dicatum; quod ab hoc S. Patroni aduentu nomen tulisse conijciunt, cum Hiedekam maiores dixisse putant, ceu Hi hero kam, huc scilicet adueniebat S. Bonifacius.

*Pag. 18. Lullo tantum fama eius bona displicuit, & semper propter inuidiam aduersus eum (*Sturmium*) faciebat.*

S. Lulli cū S. Sturmi dissidium examinatur.

Nolim te Lector, offendat, horum verborum asperitas; παροξυσμὸν siue contentionem hic quandam agnosce, qualem meminisse potes, inter sanctos duos Apostolos extitisse Paulum & Barnabā. Danielis Prophetæ interpres * inter illa genera tria rerū, quæ supra omnem sunt naturæ creatæ conditionē, rectè appendit ea, quæ dicimus *Arcana cordium*, puta intelligētiæ & voluntatis actiones, in quibus προαίρεσις, Electio & Intentio numerantur; quæ vtrinq; & Lullo & Sturmioni occulta esse potuerunt, ita vt ambo delicti dolique mali fuerint expertes. Si enim caput & fontem inquirimus huius dissensionis, reperiemus B. Sturmium nobili stirpe virum, ex mente S. Bonifacij fictum factumque, grandæuum ætate, conspicuum virtute & auctoritate, priuatim apud suos, publicè gratiosum apud reges, propositi sui quam maximè tenacem, Monasterij abs se inchoati, & in magnum fastigium adducti conseruasse libertatem, munitumq; Regum & Zachariæ Pontificis priuilegio, nusquam imminenti cessisse Archiepiscopo Lullo. At Lullum amplitudine functionis, & ipsius Bonifacij commendatione instructum, pertinere ad se putasse res Monasterij Fuldensis, & repugnantem sibi S. Sturmium coercere vi Canonum. Vnde tandem illa secessio secuta, & Sturmionis abdicatio. Lege communem locum Ioannis Lorini Societ. nostræ in caput XV. Actorum Apostol.

Benedictus Perer.

Cur ū Lullo non concesserit.

Cur autem S. Lullus S. Sturmium lacessierit.

Pag. 19. *Vnnedica.* suspectam hanc vocem esse monui. affinis Venedica. vel Ynda; sed diuinare mihi religio.

Pag. 22. *Omunstat villa & fiscus Regis.* Traditionum libro, numero XXI. extat huius Donationis exemplum, III. Id. Febr. Aurelianis ciuitate factæ, sine nota annali. Inter alia loquens ita Pipinus inducitur. *Quapropter donamus nos. deuoteque contradimus, pro anima nostræ remedio, & Fratris nostri Carlomanni commemoratione, ad Fuldense Monasterium, &c. quoddam prædium Omenestat nuncupatum in Pago Moynecgovve, cum omnibus terminis & appendiciis suis, &c.*

Traditio villa & fisci Omunstat.

Pag. ead. Hamelenburg cum omnibus quæ ad illum fiscum pertinent. In charta donationis appellatur, *Locus fisci nostri iuxta fluuium Sala;*

Caroli M. beneficia Hamelenburg.

& fi-

Dietpach. Hunfeldia. & significatur, eodem tempore, vicina villa *Dietpach*, & Hunfeldia, quæ iam oppidulum, à Carolo huic Ecclesiæ dono cessisse.

S. STVRMIO LEGATVS PACIS AD THASSILONEM Ducem in Boicam.

Ibidem. *Inter Karolum Regem Francorum & Thaßilonem Noricæ Prouinciæ ducem per plurimos annos amicitiam statuit.* Id sequutus nobilis Senatoris & Scriptoris rerum Boicarum autoritatem, ad annum DCCLXXV. retulero; cum anno superiore, scilicet regno Longobardico exutus Desiderius, cuius filiam Luitburgam in matrimonio habebat Thassilo, irritari potuit, præsertim inflammatus à Coniuge, ob tam atrocem casum Soceri. Hinc laudatus ille Scriptor, *Boio Soceri calamitatem miserari licuisse, palam lacessere ausum non fuisse.* Sed otij & pacis huius fructum S. Sturmio quoque largiamur, qui Boiorum ex gente, domo clarus homo, iam virtute sua celsior, alienatum à Francis Thassilonis animum, vsque ad annum Christi DCCLXXXI. intra quietem continuit.

V C Velserus Rer. Boicarum lib 5. Legationis Boicæ tempus & caussa.

Pax S. Sturmij quam diuturna.

Noricum

Noricæ Prouinciæ dux. Vt S. Sturmio & Ægil ex Norica Prouincia dicuntur oriundi. Vbi ex scholijs eruditis in vitam S. Seuerini ab Eugippio scriptā, obserues, Norici, quod latè patuit nomen, in Boiorum tandem ditionem migrasse, quo modo Paulus Diaconus dixit Noricorum Prouinciam à Boiariorum populo inhabitari.

Pag. 22. *Saxonum irruptio & populatio*, ex anno quo S. Bonifacij corpus leuatum, facile colligitur, contigisse An. Christi DCC LXXXVIII quo & Carolus absens in Hispaniam contra Saracenos exercitum duxerat.

Id clarè attestantur Francorum veteres annales; ipsaque Caroli vita à P. Pithæo edita, huic Ægilis narrationi disertè adstipulatur. Nam ex Regis absentia nactus occasionem, peruenisse vsque ad Duriam seu Marcodurum; & secus Rhenum prædis actis, Ecclesijs Dei incensis, in Sanctimoniales exercuisse, quod dictu nefas. Inde nuncio accepto, turmam ex intima Gallia in se missam à Carolo, mox reuersos per Logenageue (*Aegil hic expreßit Loganacinse*) in partes Saxoniæ. Sequenti verò anno, quo S. Sturmius ad cœlum migrauit, Saxonum rebellionem vlcisci cæpit.

Saxones Carolo M absente per Loganã tractum Buchoniam petunt.

** Longeue.*

IN-

INDEX.

A

E

F

G

H

I

K

L

VITA